

א'–ב' של הסתגלות

למידה בעת מלחמה באולפנית בני עקיבא
ומלון NYX בתל אביב. תיעוד
צילום: רלי אברהמי, כתיבה: אבנר אברהמי

ימי מלחמה. בנוסף להרוגים, הנרצחים והחטופים, את הארץ שטף גם גל פליטים חסר תקדים בהיקפו בתולדות המדינה. אלפי משפחות שגרו בעוטף עזה ובגבול הלבנון פונו מבתיהן בערים, בעיירות, במושבים ובקיבוצים לאזורים מרחוקים מקו האש והן ניצבות בימים אלה אל מול שיגרת חיים עקורה, זרה, אפופת אי ודאות. במקומות החדשים אליהם עברו המפונים התארגנו לקליטתם עיריות, מועצות מקומיות, קהילות, עמותות וארגונים, תוך הפגנת תושייה, נדיבות וערבות הדדית.

תל אביב, דצמבר 2023. מאז פרוץ המלחמה נקלטו בה כ-20 אלף מפונים מדרום הארץ וצפונה, כאשר במועד הדיווח, 16 בדצמבר, נמצאו בה כ-9,000 מפונים מהישובים שדרות, אשקלון, ניר-עם, כרמיה, קריית שמונה והמועצות האזוריות הצפוניות מטה אשר ומעלה-יוסף ששוכנו ב-101 בתי מלון. ילדי המפונים, כ-3,000 במספר, שולבו במסגרות חינוך שונות, מאולתרות.

יצאנו לתעד שני אתרי לימוד שכאלה, חלק ממערך פדגוגי שנוצר יש-מאין בצוק העיתים. האחד באולפנית בני עקיבא, השני במלון NYX.

אולפנית בני עקיבא

חודשיים למלחמה והאולפנית ברחוב לילינבלום (מיסודה של תנועת הציונות־הדתית, במקום שהיה פעם בית הספר תחכמוני) הוסיפה ל־150 התלמידות שלומדות בה ברגיל כמספר הזה ילדים וילדות שפוננו מקריית שמונה ושדרות, רובם בגילאי בית הספר היסודי, מיעוטם בגילאי הגן ויש גם עשר בנות־תיכון שהתווספו לכתות הקיימות.

יצירת מסגרת לימודים חדשה זו מלאכה מסובכת, לא כל שכן כשהיא מגיעה בהפתעה. מדובר במשימה המאתגרת לא רק ארגונית, אלא גם נפשית, שכן מחייבת שינוי בדפוסי חשיבה בלחץ זמן. נוכח הקושי אפשר להישאר משותקים ואפשר גם לבקוע מתוך הקליפה לעולמות של אלתור ויצירה. באולפנית בלילנבלום בחרו בדרך השנייה. תחושת החירום דחקה מועקות, דיכאה את השאיפה לשימור הקיים והצמיחה יוזמות ששינו באחת את פני המוסד וסדר יומו.

במסדרונות הישנים גבוהי התקרה, הגותיים למראה של תחכמוני, מתרוצצים כעת עשרות ילדים כאילו היה זה

ביתם מימים ימימה, ואל הכרזות המקשטות את הקירות בנוסח "הריני מקבל עלי מצוות עשה של ואהבת לרעך כמוך", נוספו – "הסעה ירוקה א' למלונות טל וקרלטון", "הסעה כחולה לדן פנורמה" ו"הסעה סגולה לקראון פלאזה, עזריאלי ומלון פיקסל".

* * *

ב־17 באוקטובר, עשרה ימים מפרוץ המלחמה, פנתה ד"ר עדה גפֶּל, מְרַצָּה ומכשירת מורים ב"אקדמית שאנן" בחיפה לחברתה מנוער חני גולדמן, המנהלת זה ששנים את האולפנית בתל אביב, בהצעה להקים מסגרת לימודית לילדי המפונים שהגיעו מבתיים דתיים. זאת בדומה ליוזמה שנוצרה ע"י העירייה לילדים מבתי ספר כלליים. גבל ששהתה מתחילת המלחמה בקרב משפחות דתיות שפנו למלונות בתל אביב חיפשה דרך להשתלב בעשייה העירונית ויחד עם גולדמן, בסיועה של דליה הראל משדרות, שמונתה להיות "רכזת מפונים" במלון "טל", חשבו השלוש על מרכז פדגוגי לשעות אחר הצהריים. עד מהרה הבינו שהמציאות מחייבת את הרחבת המיזם והחלו לפעול להקמת בית ספר של ממש.

האתגר המנהלתי חייב בראש ובראשונה שיפוץ מקלט כתנאי סף לריכוז תלמידים בימי חרום, והדבר התממש בתוך ימים ספורים, כאשר עמותת "פועלים מהלב" של שיפוצניקים-מתנדבים השתלטה על המרתף ויצרה מקום מוגן בהתאם למתחייב ואף השמישה אותו לבקשת היוזמות כגן ילדים. בד בבד, הידיעה שמוקם בית ספר חרום פשטה מפה לאוזן בקרב מורים ומורות, רבים התייצבו למשימה וב־7 בנובמבר פתח "משיב הרוח", זה שמו של המוסד החדש, את שעריו כשהוא מנוהל על ידי ד"ר חנה פרידמן, תל אביבית, מנהלת ותיקה בשנת שבתון. הפרויקט כולו מנוהל אם כן על ידי טריומווירט נשי – ד"ר גבל ("הפרוייקטורית"), גולדמן (בעלת הבית, מנהלת האולפנית) וד"ר פרידמן (המנהלת בפועל של משיב הרוח).

תלמידיו של בית הספר החדש הינם ילדים מפונים משדרות וקריית שמונה שניטעו באחת בעיר הזרה וכעת מפלסים את דרכם במציאות הלא צפויה שנחתה עליהם. משיב הרוח אינו מתיימר, כך אומרים, לפתור את כל הבעיות שצצות במצב העניינים המורכב שנוצר. לדברי מנהלותיו, די לו ביצירת מסגרת לימוד יציבה עם סדריום קבוע והיררכיה מאירת פנים.

בבסיס ההתארגנות ניצבים מורות ומורים מגוש דן ומהמקומות מהם פונו – קריית שמונה ושדרות, כשלצידם בנות-שרות מגרעין קריית-אוננו ומעטפת מתנדבים. האחרונים, חלקם משכונת נווה-צדק הסמוכה וחלקם אימהות-מפונות מהצפון והדרום, מכינים מדי יום סנדוויצ'ים ומוציאים את הילדים במסודר להסעות בתום יום לימודים, ויש גם פסיכולוג שמגיע מהרצליה ופסיכולוג שמגיע מלוד.

לצד המגע הישיר עם הילדים מתקיים מערך סיוע מנהלתי של עיריות, עמותות וארגונים. עמותת "לתת" למשל, תרמה תיקי בית ספר מאובזרים, המרכז הטכנולוגי-חינוכי (מט"ח) תרם ספרי לימוד, חמ"לים פרטיים שלחו משחקים וסוויטשרטים עם לוגו בית הספר (שכבר עוצב), ציוד משרדי הגיע מעיריות קריית שמונה ושדרות, משרד החינוך סיפק לפטופים ומדפסת, כשעיריית תל אביב בהובלת מנהלת מחלקת החינוך, שירלי רימון, דואגת בין היתר לתחבורה (מיניבוסים) ולתאום בין הגופים השונים הנרתמים למאמץ.

מפגש ראשון. באולם המבוא של האולפנית בליילינבלום
ההמולה רבה. כל ילד וילדה נושאים על גבם תיק קטן
שנתרם על ידי עמותה חומלת, כל ילד וילדה נושאים
בנפשם מצוקה שהביא עליהם המצב. כל אחד ואחת
מהם עזב חדר, חברים, חברות, צעצועים, שכנים,
נופים, סדר יום. מה יהיה עליהם? מה יהיה על הבית
שנעזב ונותר לבדו? מה יותירו זיכרונות הימים האלה?
אי־ודאות סמיכה רובצת בחללי המוסד המדגמנים
נורמליות והברירה היחידה היא לתפקד, להמשיך ללכת
ולקוות לטוב.

שלוש תלמידות בוגרות, מאלה שהצטרפו לבנות
האולפנית, מצטלמות ראשונות. **טליה נועם**, **ליה גודאי**
ותהל בכר, בנות 13, תלמידות כתה ח'. זה שלושה שבועות
שהן שלישייה. המצב עיצב את חברותן.

טליה מקרית שמונה, אמצעית מבין שני אחים, מתגוררת
עם המשפחה בדירה ברחוב הרברט סמואל ("רואים את
הים בחלון"). אמה מוריה עובדת באלביט קריית שמונה
וכעת ממשיכה לעבוד באלביט חולון, אביה אביתר עובד
בביטוח לאומי וכעת מושבת. טליה אומרת שהיא מחכה

כבר לחזור, מעדיפה לדבריה את קריית שמונה "למרות שבתל אביב יש דברים שאין אצלנו".

ליה משדרות, בכורה מבין שמונה, גרה עם ההורים והאחים בשלושה חדרים במלון "דן פנורמה" מול גן צ'רלס קלור ("הנוף יפה, אבל זה לא ממש מעסיק אותי"). גם האוכל בחדר האוכל של המלון לא דומה לדבריה לאוכל של אמא ("אין את המטבוחה"). מספרת שההורים נוסעים מדי פעם לשדרות לבקר את הבית שלהם, לטפל ולנקות. הם גרים ברחוב יציאת אירופה בעיר, קומה שניה בבית דו-קומתי. הדירה שבקומה הראשונה נפגעה ביום הראשון למלחמה והם למזלם שהו באותה שבת, 7 באוקטובר, אצל סבתא בתל אביב.

השלישית תהל, אף היא מקרית שמונה, בכורה לשני אחים. המשפחה מתגוררת במלון "ליאונרדו ביץ" ברחוב הירקון ("רואים הרבה הליקופטרים חולפים"). מספרת שכיתתה פוזרה בטבריה, קצרין ותל אביב. "הכל מרגיש לי זמני", אומרת. אמה אליס, שאתה ועם אחיה היא חולקת שולחן כתיבה בחדר במלון, מורה בבית הספר "המגינים" בקרית שמונה וכעת מלמדת בזום מהמלון

את תלמידיה הפזורים ברחבי הארץ. בועז אביה, אזרח-עובד-צה"ל, ממשיך את עבודתו בצפון ומגיע מדי פעם לביקור ("אתמול הוא הביא לנו המון ממתקים"). גם היא לדבריה משתוקקת לחזור כבר הביתה ("למרות שיש בתל אביב חנויות שאין אצלנו"). ומה עם הלימודים? אחרי חנוכה, מספרות, יהיו מבחנים באנגלית ומתמטיקה אבל זה לא ממש מדאיג אותן.

על החברות ביניהן שהחלה בגלל המלחמה, אומרות שנוצרה בטבעיות. למרות המרחק הגיאוגרפי, השלוש לא גילו שוני בטעמים ובהעדפות. שלושתן למשל דומות במוסיקה שהן שומעות ואוהבות את אותם מבצעים, כמו עדן חסון, איתי לוי, אבי אברומי ואיל גולן. "נשאר חברות גם בעתיד", מבטיחות. "צריך רק שכל זה ייגמר ויהיה אפשר לחזור הביתה", אומרת ליה.

המורה שלהן, נחמה כהן, אף היא מקריית שמונה. ברגיל מלמדת את בני עירה מתמטיקה בכתות ח' עד י"ב, היום תלמידותיה גם משדרות. בתל אביב היא גרה עם הבעל רחמים, פנסינר של הדואר, מוטרדת כמו כולם מ"מתי חוזרים, איך חוזרים, לאן חוזרים, והאם להישאר במרכז

עד שיימצא פתרון בטחוני, או אולי להישאר לתמיד". בקרית שמונה הם גרים זה 33 שנים, יש להם ארבעה ילדים גדולים. שתי הנשואות גרות בעפולה, שני הרווקים גרים בירושלים. "ידענו כבר תקופות של מתח בקריה", אומרת, "אבל עכשיו זו התקופה הקשה ביותר, בגלל החשש מחדירת מחבלים". לרבים "חדירת מחבלים" נראה דבר מוחשי מתמיד.

בהמשך נצרף לצילום שתי בנות משדרות בנות 12, תלמידות כתיב ז' – **שירה ליברטי**, שמתגוררת במלון "הרודס" ו**אָדל לוי**, שמתגוררת במלון "דן פנורמה". אדל מספרת שאסק, הפודל המעורב שלה, מתגורר אצל סבתא באור יהודה והם נוסעים לבקר אותו. "מטפלים בו שם טוב", מרגיעה.

* * *

יוצאים לחצר. תלמידי כתיב ג'-ד' שרוכזו לכתה אחת מוכנים להצטלם עם מורתם רחלי. **נועם נוריאל**, בן 9 משדרות, גר עם המשפחה בדירה באזור המלונות. הוא שלישי מבין ארבעה אחים. זוהר אמו עובדת ב"אינטל"

קריית־גת, אלי אביו עובד בצבא, ביתם עומד על תלו
("לא קרה לו כלום"). אומר שדווקא בא לו להישאר בתל
אביב ("בבית שאנחנו גרים יש בריכה"). חברו **כפיר ברהו**,
9 וחצי, תלמיד כתיב ד', משדרות, גר עם ההורים ואחיו
הקטן במלון טל. כפיר בכור ללביא, אביו אמסלו עובד
בהובלות, אמו אדנה עובדת ב"מחלבות טרה" בנתיבות.
אומר שהיה רוצה לחזור כבר הביתה, אבל לא יודע מה
מצבו, האם חטף פגיעה, או לא. **הראל בכר**, 8, תלמיד כתיב
ג', מקריית שמונה, הוא אמצעי בין תהל הגדולה לשיר
הקטן. המשפחה מתגוררת במלון ליאונרדו ביץ'. מספר
שחבריו הטובים דרור ואיתמר נמצאים בטבריה, בעוד
אתי והלל נמצאים אתו בתל אביב. בבית היו לו ארנבים,
מוקה וקינדר, והוא היה רוצה לחזור כבר הביתה. **רחלי**
עידן, 61, היא מורתם. רחלי, תל אביבית, ילידת העיר,
אם לחמישה. שנים רבות שימשה כמדריכת־מורות בתחום
החינוך הלשוני, לפני שנתיים יצאה לפרישה מוקדמת
ומאז שיוזמת "משיב הרוח" יצאה לדרך, היא מחנכת־
מתנדבת 23 ילדים משדרות וקריית שמונה בכיתות ג'-ד'
בנים. "אני מרגישה חלק מהמאמץ המלחמתי", אומרת.
לדבריה שתי הקבוצות, מהצפון והדרום, השתלבו יפה.
בהמשך תספר שכמה מהמשפחות משדרות שבו כבר

לבתיהן "כי צריך לפתוח את העסק, כי קשה לשאת את העקירה, כי המתבגרים הולכים לאיבוד במלון", וכן, כי יש גם ג'וקים בחדרים שבהם שוכנו.

* * *

חג החנוכה קוטע את רצף פעילות בית הספר. חופשה זו חופשה עם כל הכבוד למלחמה. ב-17 בדצמבר כשמתחדשים הלימודים חוזרים לביקור מס' 2 במשיב הרוח ופוגשים את **גבריאל פורטן**, 55, מורה-מתנדב. פורטן בוגר משפטים ועו"ד, מורה במקצועו. בדרך-כלל מלמד "היסטוריה של עם ישראל" בבית הספר "אלכסנדר מס" בהוד השרון שתלמידיו ילדים יהודים מחו"ל. כעת, כשכולם חזרו בבהילות הביתה במצוות הוריהם הוא מצליח לדבריו לשלב בין העבודה להתנדבות ("בג'לינג"). יומיים הוא באלכסנדר מס, שם הוא עסוק בעיקר בפיתוח פרויקטים, שלושה ימים כאן, מתנדב במשיב הרוח. מתחילת נובמבר מלמד כתת ה'-ו' בנים. לדבריו יש הבדל בין הדרומיים לצפוניים. "ילדי שדרות עברו את הטראומה של 7 באוקטובר", אומר, "ובקריית שמונה לא היו מחבלים בחצר". לדבריו ניתן להרגיש

שילדי שדרות מתמודדים עם האיום גם בחייהם הנוכחיים, מה שמכניס אי שקט לכיתה. ההישגיות בלימודים אינה הערך הראשון במעלה, לדבריו, מה שחשוב כרגע זו המסגרת, סדר היום היציב, ו"יצירת העוגן".

מלון NYX, 18 בדצמבר 2023

אנחנו במלון שהפך לבית ספר, או "קריית חינוך" בהתחשב בטווח הגילאים הרחב (מגיל הגן עד סוף י"ב). לפני 17 יום, ב-5 בנובמבר, החלו 80 ילדים שפוננו מהמועצות האזוריות מטה אשר ומעלה יוסף שעל גבול הלבנון את לימודיהם במלון השוכן ברחוב הרכבת, סמוך לדרך בגין בתל אביב. אם יש תמצות סימבולי למצב העניינים שהזמן גרמו, שם בית הספר העברי – "ניקס" – בהחלט מבטא זאת.

ילדי המועצה האזורית מטה אשר גרים עם ההורים והאחים במלון, בעוד ילדי מעלה יוסף מתגוררים במלונות "מטרופוליטן" ו"פורט טאוור", משם יגיעו בהסעה מדי בוקר.

חזות NYX, "מלון־העסקים" שאפלולית שורה על מסדרונותיו וכלל אינו דומה למוסד שייעודו חינוך, מטעה. בין כתליו מצליחה המנהלת, קרו מֶלֶק, לייצר שיגרת לימודים מפתיעה לאורך עשר קומות, ודומה שגם לאה גולדברג, אם הייתה קופצת לביקור, הייתה מתפעלת מהדרך שבה מלק ארגנה את הכתות. בכל קומה השכנים נאים והאוירה נינוחה. "הכול בעזרת רינת עמוסי מנכ"לית המלון", מצטנעת מלק.

10 וחצי בבוקר, בלובי מסיימים אחרוני האורחים בטרינינגים (כולם מפונים) את הקפה שלהם. חלקם יפנו לשיחות מתוחות עם נציגי הביטוח הלאומי, חלקם ינסו לייצר סדר יום בעיר הזרה. כך או כך, אנחנו בעקבות מלק האנרגטית בסוודר אדום ושביס תואם, בדרך לקומה G שם מתנהל שעור ב"רובוקליקס" לעשרה תלמידים מכתות ה'־ו' הישובים עם מדריכים סביב שולחן ישיבות. רובוקליק ע"י תלמידים. ולמה שולחן ישיבות? זאת מפני שבבית המלון שייעודו כאמור עסקים, כך מרוהטים החללים. מקומה G נעלה (במעלית) לקומה 1. בחדר 101 ממוקמים ילדי הגן של הגננת אסנת פרץ. בגן שלה נמצאים ילדים

מהמושבים לימן, עבדון ובצת ומקיבוץ ראש הניקרה. ילדים מנהריה וערב אל-ערמשה חזרו כבר הביתה עם המשפחות, מדווחת פרץ. מדלגים על קומה 2. בקומה 3 בחדר 301 פוגשים את ילדי כתה א' ובחדר 312 את ילדי ב'-ג'. בחדר זה ההרכב מונה ארבעה תלמידים וצוות הוראה מחומש – מורה, מורה-חיילת, שתי בנות-שירות ו"שינשינית" מהחברה להגנת הטבע. ביום חמישי ייסעו כולם להרצליה לבקר ב"פיינל ישראל", חברת הייטק, במסגרת "יום חווייתי" בהזמנת החברה. את כתה ז' פגשנו לומדת אנגלית בקומה 4, חדר 412, עם המורה רוינת הגמלאית. באותה קומה נמצאים גם ה-ROOMS – חדרי עבודה להשכרה (בנוסף WE WORK) שבהם ממוקמים הבוגרים, תלמידי החטיבה והתיכון. שם נפגוש את דפנה רכזת השכבה, ירושלמית מתנדבת שלימדה ב"לִידָה" (התיכון שליד האוניברסיטה) ונצלם חבורת מתבגרים אנרגטית. לגבי שניים מהם, **ענבר**, 14, ממושב לימן, ואיתי, 15, ממושב בצת, ייתכן וימי הפליטות יחרטו בזיכרון דווקא לטובה, שכן הובילו לחברות רומנטיות. בקומת הלובי, בדרך לדלת היציאה המסתובבת, פוגשים את **בר חניניץ** שמעביר שעורי "חוסן בתנועה" לתלמידי ג'-ד'. מדובר בשיעור התעמלות משודרג שמתבצע בדרך

כלל תחת כיפת השמים, כלומר ברחבה שבחצר המלון. חניניץ היה במסיבה ברעים וניצל. קבענו להצטלם ולשמוע את סיפורו באחד מימי שני בהמשך. שני זה היום שלו בבית הספר.

* * *

יום ד', 20 בדצמבר. גן הילדים של "משיב הרוח" ממוקם במקלט ששופץ כזכור בתוך ארבעה ימים על ידי מתנדבים. לפני מלחמת העצמאות, מספרת חני המנהלת, שימש המקום כסליק של ההגנה, ומאז כך נראה לא נגעו בו. בכל מקרה, היום לאחר השיפוץ זה גן ילדים כהלכתו עם הנסיך הקטן מצויר בגדול על קיר כחול. את פנינו מקדמת **צופיה אלקובי** הגננת המתנדבת שנמצאת בימי ראשון ורביעי. עמיתתה חן ביטון מגננת בשלישי וחמישי, בעוד **עופרה הגמלאית** נותנת את ימי שני. בגן משיב הרוח 16 ילדים מגיל שלוש וחצי עד חמש.

9 וחצי בבוקר, בעוד הצלמת מתלבטת בקשר ללוקיישן המועדף עליה, אנו על כיסא קטן אל מול **ציפי לוי** הסייעת. לוי, 63, פונתה משדרות עם משפחתה במוצאי שבת

7 באוקטובר והגיעה לתל אביב לאחר יומיים במושב מבטחים. בשגרה ציפי עובדת כסייעת בגן בשדרות וכעת בתל אביב מתגוררת עם משה הבעל בדירה, תרומת קבלן, במגדלי־צהלה, וממשיכה בעצם בעבודתה ("הרבה הודות לראש העיר שלנו, אין עליו"). יש לה חמישה ילדים גדולים, כולם בעלי משפחות. שְלוש בנותיה עם הבעלים והילדים שהו אתה ועם משה בדירה במגדלי צהלה ועברו לאחרונה למלון "קראון פלאזה". היה צפוף. בימים הראשונים התגוררו ביחד, עשרים נפש. היו שם ציפי ואברהם, אמא של ציפי והפיליפינית, ושלוש הבנות עם הבעלים והילדים – אחת עם חמישה, השנייה עם שלושה והשלישית עם שניים ("לכל משפחה היה חדר"). בשבוע שעבר, מספרת ציפי, נסעה לבקר את הבית בשדרות, כדי לפרק את הסוכה, היא החזיקה מעמד חודשיים, אבל עם הרבה פיח". המרפסת, לדבריה, הייתה מלאה רסיסים ובין השער שלהם לשער של השכן היה רסיס גדול של מרגמה. הבית שלה נמצא ברחוב מבצע קדש, סמוך לבניין המשטרה, מקום שבו התחולל קרב עקוב מדם. "הרבה מהחברים שלנו נרצחו, שלושים ומשהו אנשים", אומרת, "בשדרות כולם מכירים את כולם, היינו כמו משפחה, הכרנו את שלמה גולימה ודוד בן־דיין השוטרים ואת

נעמי שטרית וליאור ויצמן שיצאו להליכה ועל הדרך רצחו אותם”.

ציפי מתארת את מה שקרה לה ולמשה באותו יום: “מוקדם בבוקר שמענו צבע אדום ואחרי זה בא טלפון מהבת מאור, ‘יש מחבלים’, היא אמרה. נעלנו הכול, ישבנו בבית, לא פתחנו לאף אחד, עד מוצאי שבת, גם לא לחיילים שהסתובבו ברחוב, חשבנו שכולם מחבלים”. בסביבות שבע, מממשיכה, לקחו היא ואברהם את הברלינגו (“בעלי לא נוסע בשבת”) ויצאו לדרך. “אברהם נוהג ואני אומרת לו – סע ישר תסתכל על הכביש וזהו”. אחרי 25 דקות (“שנראו כמו נצח”) הגיעו למושב מבטחים שבו גרה חמותה של הבת תאיר, הבכורה שלה. אחרי יומיים תאיר והבעל נסעו לשדרות והוציאו את הסבתא והפיליפינית.

מה בהמשך? “עוד שבוע אני חוזרת למרות שאני מפחדת. אני עושה סוֹרְגִים בכל הבית ובוטחת בשם יתברך. גם אברהם חוזר, אין לו בעיה עם זה”.
והבנות עם המשפחות שלהן? “הן אמרו שלא יחזרו. הנכדים ראו מחבלים בחצר וזה השפיע מאד קשה”.
וילדי הגן שלך בתל אביב? “אתמול הייתה אזעקה והם

לא ממש התרגשו, לא היה בכי, אולי לא הבינו מה זה, כי בתל אביב האזעקה נשמעת אחרת.”

* * *

דבי אסולין, מחנכת כתיב, אם לשתי בנות ובן, פונתה משדרות ועובדת במשיב הרוח כמורה. כפיר הבעל במילואים והיא מתגוררת במלון “סייטאוור” ליד חוף פרישמן. שתי בנותיה לומדות שלושה ימים בשבוע ב”אולפנת טליה” בירושלים והבן נמצא במכינה בחבל שלום על גבול מצרים. ביתם של דבי וכפיר בשדרות צמוד-קרקע (“בנה ביתך”) ובשבת, שמחת תורה, 7 באוקטובר, היא ומשפחתה שהו למזלם ברתמים (ישוב קהילתי דתי בנגב) אצל קרובים. על פי מצלמות האבטחה, אומרת, הבית שלהם עומד ללא פגע “וגם החיילות שמתקלחות אצלנו מדווחות שהכול בסדר”.

חוזרים? “שאלה קשה”.

* * *

יום ב', 25 בדצמבר, חוזרים למלון NYX, קומה 1. בנן של אסנת פרץ התל אביבית והסייעת רונה קיסר, שינ־שינית מגרעין קריית שמונה, חמישה ילדים, כולם ממושב לימן בגליל המערבי: אדל, איתמר, יהלי, ליבי ואביב. ההישג להיום – קיום שיגרה כהלכתה. מצטלמים.

באזור הציבורי שבקומה 3 נמצא בר חניניץ, מעביר שעור "חוסן בתנועה" לתלמידי ג' עד ו'. הבטחנו להיפגש ואל הצילום מתאספים תלמידים מכמה כתות – יהלי אלגרסי, ליאן לוי, תהל בנזינו, אביגיל חאמי, סגיב בנזינו (התאום), איתי חדד, מאור לוי ואריאל חאמי (אח של). בסביבה נמצאת גם זיו חן, מורה חיילת מגדרה, בקרוב בת 19. זיו, ארבעה חודשים בצבא, סיימה זה עתה קורס מורות־חיילות בירושלים והיא מיועדת ללמד במסלול חינוך־משלים, אך טרם הוצבה. לדבריה תלמד בתיכון כלשהו בארץ, או במרכז נוער בסיכון. בחודש האחרון מצאה את עצמה ב־NYX כשהיא מלווה תלמידי יסודי עם קשיי למידה. לדבריה היא דווקא רואה ברכה בעמלה ("אני חושבת שעזרתי לכמה ילדים"). בערבים מתגוררת באכסניית חיילות ברחוב בני דן ותמשיך לשהות עם הילדים במלון "עד מתי שיצטרכו".

באותה קומה נמצאת גם **יעל פרנקל**, 18, מתל מונד, שינ-
שינית ששהתה עם הגרעין שלה בקרית שמונה עד פרוץ
המלחמה ופונתה עם כל התושבים. זה שבועיים היא
מורה במלון ומתגוררת עם חמש מחברותיה בדירה בנאות
אפקה. חברותיה לדירה נמצאות גם הן כאן, עובדות עד
אחר הצהריים.

מיודענו בר חניניץ, מתפנה לספר על עצמו. בן 27, מנס
ציונה, מעביר לילדים "חוסן בתנועה", גרסה חווייתית
לשיעור ספורט. כבוגר וינגייט, עם התמחות ביסודות
ספורטיביים לילדים ונוער, התמחה בטיפול רגשי
לילדים ב"מרכז השקט סמדי" המציע גישה המבוססת
על "הקשבה לגוף". ל-NYX הגיע כמדריך בשכר והוא
מעביר שיעורים בדרך כלל בחצר. לא בכדי נמשך לעבוד
עם ילדים שפוננו, שכן באותה שבת, 7 באוקטובר, הוא
עצמו ניצל מהטבח במסיבת הטבע ברעים. חניניץ: "עם
שחר, החלו להישמע פיצוצים והכרוז הודיע שצריך
לברוח. קיפלנו את הציוד ונסענו בטעות דרומה, ובדיעבד
התברר שזה מה שהציל אותנו. אלה שנסעו צפונה נתקלו
במחבלים ונרצחו". בהמשך, מספר, לאחר שנתקעו עם
הרכב בפקק ענק וחזרו על עקבותיהם, יצאו שוב לדרך,

שוב נתקעו, נטשו את הרכב, עלו על גבעה מממנה צפו לעבר נתיב מילוט אפשרי ובחרו בוואדי, כנראה אחד מיובלי נחל הבשור, שהוביל למושב פטיש, הממוקם כ־15 ק"מ דרומית-מזרחית לרעים. במהלך מנוסתם הסתתרו בתוך שיח כשכדורים שורקים מעל ראשיהם. עם שוך האש יצאו שוב לדרך ואת הקילומטרים האחרונים עשו בטרמפ. כשהגיעו לפטיש ראו את סרטוני הטיקטוק והבינו את גודל האסון. חניניץ: "ראיתי את נועה ארגמני נחטפת, נועה חברתי הוותיקה, היינו ביחד בטיול בחו"ל". בין הנרצחים, ממשיך, היה גם חברו הטוב מילדות, דן זומר, שהיה במסיבה הקטנה ליד ניר עוז וגופתו זוהתה אחרי ארבעה ימים.

חניניץ הגיע ללמד ב־NYX בתחילת דצמבר מטעם ארגון NIKA שפועל למען העצמת ילדים דרך פעילות ספורטיבית. "התרגילים עוברים דרך אזורים במוח", מסביר. מדובר לדבריו בתרגילים פיזיים וחשיבה משולבים, המהווים בעצם מענה ממוקד לילדים שחוו מלחמה. את שעוריו, אומר, הילדים מקבלים באהבה והוא פועל בקרב כל הגילאים – מכתות א' עד ח'. "הבוגרים צמאים לשתף בחוויות", אומר, "והפעילות המשלבת ספורט וחשיבה

נותנת להם הזדמנות לבטא זאת". מבית הספר שבמלון הוא מתרשם לטובה. "פגשתי פה אנשים מסבירי פנים" אומר, "הקהילה הצליחה לבנות מנגנון המאפשר לימודים וליצור מסגרת בתוך הבלגן, וזה נותן הרבה תקווה".

* * *

עדכון סטטוס. החברות בין איתי ממושב בצת וענבר ממושב לימן (מהשכבה הבוגרת), הסתיימה.

* * *

יום א', 31 בדצמבר, משיב הרוח, 9 בבוקר. בחדר המורים הגדול **רחלי כהן ומרב לוי** מכינות ארוחת עשר – לחמניות עם גבינה לבנה, או חומוס (לבחירה). שתיהן מתנדבות. רחלי משדרות, מתגוררת עם הבעל במלון "אורכידאה", מרב מקרית שמונה גרה ב"דן פנורמה". לרחלי והבעל יש בשדרות קצביה גדולה, "פינת הבשר" שמה, שממוקמת במרכז ("איפה שהיו כל הבלגנים"). החיוך שעל פניה מסתיר את המועקה שבה היא שרויה כעת. כששואלים היא מספרת – "נפל לנו העסק, נאלצנו לזרוק 15 טון

בשר, עופות ודגים". חוץ מזה, לשמונת העובדים שלהם, המפונים, דאגה היום למשכורת. "הרבה כסף, אבל מה לעשות?" – והמדינה? "עוד לא בעניין", אומרת. לרחלי שלושה ילדים, הגדול לפני גיוס ("מסתובב") והאמצעית, התיכוניםטית, אומרת שלא ממש בא לה ללמוד. עוד בעיה.

מרב כאמור מקריית שמונה. בחייה היא סייעת בבתי ספר יסודיים, צמודה לתלמידים. יש לה ארבעה ילדים. הגדולה מסרבת ללכת לבית ספר כי אין לה חברות ואת יומה מעבירה במלון, שני האמצעיים לומדים "טיפה רחוק", בבית ספר ב"סינמה סיטי" בהרצליה. הקטנה בת ה-9, לעומת זאת, נמצאת אתה כאן במשיב הרוח. עשיית סנדוויצ'ים, כך נראה, היא סוג של תרפיה.

באותו אולם מתנהל משחק שחמט סוער. **יגאל לשם**, 50, פסיכולוג (עובד משרד החינוך) מול **רון לוגסי**, 9, תלמיד כיתה ד' משדרות. השניים הגיעו כרגע לשלב ההכרעה ורון שלמד השבוע את המשחק מציג בגאווה את שלל הכלים שחיסל ליגאל.

אולי בכל זאת ייצא משהו מהמצב הזה.

אודיה פרץ משדרות ונועה יעקבי מקרית שמונה מצטלמות על תקן "חברות שהכירו עקב המצב". מהן למדנו על ההבדלים בין הצפון לדרום. בצפון למשל יש "קניונים", בעוד שבדרום זה "מתחמים". עוד משהו – בשדרות אומרים "שטוחים" ובקרית שמונה "חמצוצים". חוץ מזה, אודיה הדרומית סבורה שבשדרות יותר כיף בקיץ כי בצפון קר, כידוע. היא, לדבריה, מוכנה כבר עכשיו לחזור הביתה ("חסר כאן פרטיות"). נועה לעומתה תשמח להישאר עוד קצת בתל אביב "ובסוף לחזור". שתיהן סקפטיות בקשר לעתיד הקשר ביניהן. הן לא מאמינות שיישאר.

* * *

עד מתי? במשיב הרוח מספרים כי ממש הבוקר התקבל אישור מהעירייה להמשך פעילות גם בחודשים ינואר-פברואר. מלחמה שאף פעם לא די לה היא עכשיו כאן ולא במקום אחר, וסופה לא נראה.

חוברת זו רואה אור במסגרת התערוכה "נדודי למידה – חינוך בזמן מלחמה".
התערוכה בתמיכת קרן טראמפ לחינוך, מוצגת בבית ספר מוסררה לאמנות
ולחברה ע"ש נגר, ירושלים בין התאריכים 16.8.2024–10.10.2024.